

voorkomendheid, die beter geplaatst ware geweest ten opzichte harer leerlingen, een stoel gebracht, toen ik mij op den lagen steenen muur had neergezet) en zoo was ik ten prooi aan baldadigheden, waarover zich ook in ons land de vreemdelingen, vooral schilders vaak, beklagen, doch waarvan ik op Sicilië nog nimmer last had gehad.

Anders niet verlegen als het geldt kinderen te boeien, voelde ik mij door mijn geringe taalkennis, thans hulpeloos, en zon op het beste middel om mij de kleine plaaggeesten van den hals te schuiven, toen de drie geestelijke zusters eindelijk uitgepraat en uitgekeken waren, en een sein gaven, dat „het stilzitten” hervat zou worden.

Men zal zich echter niet verwonderen, wanneer ik zeg dat de kinderen daartoe niet aanstonds bereid waren, maar juist op dat signaal naar alle hoeken stoven, en dat één knaapje zelfs pijsnel het bergpad af en de stad inrende.

Nu hadden de twee nieuwaangekomene matrones de handen vol, want zij, die eerst in functie (?) was geweest, had zich verwijderd, meedeelende, dat zij één der jongens in de kerk had opgesloten wegens „gebrek aan respect.” Ik voelde een zondige sympathie met het ventje!

Als kippen werden de kinders nu opgejaagd, en toen zij eindelijk met kracht van slagen en dreigementen op hun zitplaatsen waren teruggebracht, plaatste de zuster in 'twit zich op den stoel voor hen met den bezem naast zich, en de zwarte zuster koos een tiental der oudste kinderen uit en wees hun lage bankjes aan rond een langwerpig tafeltje, waar zij hun beval te wachten tot zij den weggeloopte deugniet zou hebben teruggehaald.

Vlug vervolgde zij diens spoor, maar de kinderen bleven haar komst natuurlijk niet gehoorzaam beiden, doch verspreidden zich andermaal over het kerkplein.

Na ruim een kwartier keerde de zuster terug met den spartelende jongen, die niet te bewegen was zijn plaats in te nemen, en tot het einde van den schooltijd op zijn rug is blijven liggen schreeuwen met de beenen in de lucht. Hij was waarschijnlijk een hachje, dien niemand aandurfde, want er werd geen notitie meer van hem genomen. De gevangene werd nu uit de kerk verlost, maar bleef halsstarrig gehoorzaamheid weigeren, zoodat de in de kleinste klasse reeds vaak gebruikte bezemsteel ook hier dienst moest doen, doch toen de uitwerking onbevredigend bleef, liet men ook dien jongen aan zijn lot over.

Nu nam het onderwijs der oudste kinderen een aanvang, en bestond, tot mijn verbazing, in het geven van een dictée. Wel waren de kinderen op een leeftijd, dat men recht had te verwachten, dat zij zulk een dictée vlot konden neerschrijven, maar dan behoorden zij, volgens onze begrippen, toch niet meer op een bewaarschool, (of liever bewaarplaats,) en vooral niet onder kinderen, die, zoodat de jongere scholieren, op dat oogenblik weer in de lagere klasse tot *nietsdoen* waren gedoemd.

Het dictée werd zeer ongeregeld gegeven, doordat de zuster inmiddels een brief zat te schrijven. Haar toon was echter vriendelijker dan die van haar collega, en het werk der kinderen scheen bevredigend. Trouwens waren de volzinnen zóó eenvoudig, dat kinderen van ongeveer acht jaar zulk werk ontwassen moesten zijn.

Na afloop van het dictée ter ééne, en van het *nietsdoen* ter andere zijde, verscheen een oude vrouw, die zich geduldig aan den ingang zette. De kinderen werden toen vereenigd, en hun werd iets voorgedreund, dat ik voor litanie hield, doch waarvan ik geen woord verstond.

Eindelijk knoopte zij met de zusters een levendig gesprek aan, verspreidden de kinderen zich weer al vechtend en gillend, werden toen weer door de drie vrouwen naar den uitgang gejaagd, en ten slotte vertrok het joelende troepje onder de hoede van het grootje. De beide schreeuwers hadden zich reeds bij haar nadering uit de voeten gemaakt.

Ik scheidde met weemoed van deze schoone plek in de natuur, in de droeve overweging, dat zij het tooneel was geweest, niet van een „dolce” maar van een zondig „far niente.”*) Ik heb er later bij een invloedrijk persoon mijn beklag over gedaan. Naar ik hoop, niet vergeefs.

*) Dolce far niente = heerlijk nietsdoen.

E. DE M. V. O.

MARIA STUART.

ij hebben twee Maria's Stuart onder de vorstinnen uit het huis van Oranje. De eerste, de dochter van Karel I, noemden we in ons opstel over Amalia van Solms. Zij was de gemalin van Willem II, is in Nederland een Engelsche gebleven, heeft de belangen van haar kind ondergeschikt gemaakt aan die van haar broeder en is heengegaan zonder begerd te zijn, na verdrietelijken twist met haar schoonmoeder.

Hoe geheel anders met de tweede Maria Stuart, van wie haar gemaal bij haar sterven getuigde: „Zij had geen enkel gebrek.” En dat, waar hij haar getrouwd had volstrekt niet uit liefde, maar enkel uit staatkundige berekening. Maar evenals Louise Henriëtte van Oranje heeft ook Maria Stuart haar huwelijk opgevat als een beschikking Gods, waardoor haar levensweg haar gewezen werd, en in de gehoorzaamheid des geloofs heeft ze dien weg bewandeld. Dat is haar grootheid geweest.

We moeten ons even de geschiedenis herinneren van het huis Stuart. De Schotsche koning Jacobus I was in 1603 na den dood van Elisabeth ook opgevolgd in Engeland en Ierland. Na hem kwam zijn zoon Karel I, die den strijd met het Parlement verloor en in 1649 onthoofd werd. Na gedurende elf jaren een republiek te zijn geweest onder de leiding van Cromwell, keerde Engeland terug tot het koningschap en riep Karel II, den zoon van den onthoofde, tot den troon. Deze Karel, die van 1660 tot 1685 regeerde, streed evenals zijn vader tegen het Parlement. Dat was een strijd, die veel overeenkomst heeft met onzen strijd tegen Spanje. Evenals Nederland had Engeland reeds zeer vroeg zijn volksvrijheden gehad. Filips II tastte die vrijheden hier aan; zoo deden de Stuarts in Engeland; ze streefden naar onbepaalde heerschappij. En de volksvertegenwoordiging, het Parlement, handhaafde het recht der burgers tegen de vorsten. Daar kwam nog bij, dat de Stuarts Roomsche sympathieën hadden, gewoonlijk met Roomsche vrouwen getrouwd waren en dat sommige zelfs openlijk tot de Roomsche kerk overgingen, terwijl Engeland toch vóór de Hervorming had gekozen. De broeder van Karel II, Jacobus, de hertog van York, werd Roomsch, en verbeurde daardoor rechtens zijn aanspraken op den troon. Karel II, vreezende, dat het Parlement gebruik zou maken van zijn recht, eischte van zijn broeder, dat diens dochters Protestantsch zouden worden opgevoed. De oudste dier dochters, Maria, in 1662 geboren, was de vermoedelijke erfgename van den troon, daar Karel II kinderloos was, en op deze sloeg *prins Willem III het oog*, toen hij in 1675 een gemalin zocht. Voor Karel II was dat een zeer gewenschte verbintenis; de Engelsche Protestanten zouden er zich in verblijden, en hun tegenstand tegen de Stuarts zou geringer worden.

Maar ook Willem III wenschte een verbintenis met Engeland. Hij was reeds opgetreden tegen Lodewijk XIV van Frankrijk. Deze vorst kon gelden als de belichaming van het denkbeeld der *alleenheerschappij en tevens als de groote voorvechter van de Roomsche kerk*. Daartegenover stond de jeugdige Willem III tot handhaving van de Hervorming en van de rechten der burgers. In 1672 begon de worsteling tusschen de twee beginselen en de twee personen, een worsteling die eerst eindigde toen beide gestorven waren. Zonder Willem III was Lodewijk XIV geworden voor Europa, wat Napoleon geweest is, een tiran, maar bovendien nog een verdrukker van de Hervormden, wat Napoleon niet is geweest. Willem III met zijn verzienden blik begreep beter dan iemand den toestand van het oogenblik. Spanje volgde Frankrijk; Italië volgde Spanje, wat de verdrukking der Hervormden betrof. Duitschland was gedeeld; het had Roomsche en Protestantsche staten. Indien nu ook Engeland het voorbeeld van Frankrijk volgde, dan zou het met de Hervorming in Europa gedaan zijn; Nederland en de Noordsche rijken zouden alleen staan en ge-

makkelijk in de handen der Roomsche Staten vallen. Engeland moest dus behouden blijven voor de Hervorming, en daarvoor wenschte Willem III een huwelijk met de Engelsche troonopvolgster. Hij zou dan in ieder geval recht krijgen in Engeland, ook al werd hij niet als koning erkend.

Want het was de vraag, wie opvolgen moest. Willems moeder was immers ook een zuster van Karel II geweest. Wie had het meeste recht, de zoon van de oudere zuster, of de dochter van den jongeren broeder? Dat is een vraag, waarover de beide echtgenooten lang gezweven hebben. Hun huwelijk kon in de eerste jaren nauwelijks een huwelijk heeten; ze leefden meest elk alleen, zij in het gevoel, dat ze slechts een middel was in de hand der staatkunde, hij in onverschilligheid omtrent zijn jonge en bekoorlijke gemalin. Tot Maria eensklaps voor de vraag kwam te staan, wie in Engeland recht van opvolging had, hij of zij. Haar aanspraken waren het grootst, volgens het Engelsche recht; zij zou koningin zijn en hij haar onderdaan. „Maar dan is de Engelsche wet in strijd met Gods wet," riep Maria uit. En ze zei het Willem, zoodra ze hem weer zag. En ze vroeg hem, dat hij altijd het woord gehoorzaam mocht zijn: „Gij mannen, hebt uw vrouwen lief," gelijk zij altijd zou trachten te gehoorzamen aan het woord: „Gij vrouwen, weest uw mannen onderdanig." Van dat oogenblik af is er een sterke band geweest tusschen den prins en zijn gemalin. Hij heeft eensklaps begrepen, welk een schat God hem in haar had gegeven, en Willem wist dit te waardeeren. Voortaan was zij zijn vertrouwde en zijn raadgeefster, overlegde hij alles met haar. En toen Willem de groote daad zijns levens deed, zijn inval in Engeland in 1688, deed hij het niet zonder Maria. Ze deden het samen.

„Voor de vrijheden van Engeland en den Hervormden godsdienst. Je maintiendrai!" schreef Willem op zijn vaandel, toen hij ten strijde toog tegen zijn schoonvader. We kunnen ons indenken, welk een zware stap het voor Maria is geweest. In de eenzaamheid van Het Loo trok ze zich terug en ze leefde in ernstig gebed. En God gaf haar vrede in de ziel, een vrede dien ze noodig had, nu ze met haar gemaal den strijd aanbod tegen haar vader. 't Was de strijd voor het voortbestaan der Hervorming, en Maria meende, dat zij niet langer mocht aarzelen.

Er was aanleiding voor den strijd op dat oogenblik. Er was namelijk een prins van Wales geboren uit het tweede huwelijk van haar vader, doch de Engelschen beweerden, dat het een ondergeschoven kind was. Dat schreef zelfs Maria's zuster Anna, die aan het hof verkeerde. Met die onderschuiving bedoelde Jacobus dan niets anders, dan Willem en Maria buiten te sluiten en den troon van Engeland te verzekeren aan een Roomschen opvolger. Indien werkelijk het bedrog gepleegd is, dan was het een misdaad; tot dusver heeft de geschiedenis niet kunnen uitmaken, of die misdaad begaan is of niet. Maar wel is het merkwaardig, dat, waar andere verdreven vorstenhuizen als de Bourbons en de Bonapartes nog eer en aanzien genieten, de nakomelingen van dat kind niet meer bekend zijn.

Willem en Maria bedoelden niet de ontrooning van koning Jacobus. Zij wilden alleen een wettig Parlement samenroepen; dat Parlement zou terechtbrengen, wat Jacobus tegen de wet had gedaan en besloten. Willem zou dus alleen zorgen, dat Engeland volgens zijn grondwet geregeerd bleef. Doch Jacobus zond zijn leger tegen Willem, en toen de soldaten overliepen, vluchtte hij naar Frankrijk. Thans verklaarde het Parlement den troon vakant, en erkende Willem en Maria als koning en koningin.

Maria was in Holland gebleven, toen Willem naar Engeland trok. Zwaar viel haar het afscheid; een van de

twee kon vallen in den strijd, de man, dien ze liefhad met al de liefde, waartoe haar Christelijk hart in staat was, of de man, dien ze eeren moest, omdat hij haar vader was. Wat was het haar groote blijdschap, dat de strijd zonder bloedvergieten afliep. Daarvoor heeft ze God gedankt.

Thans volgde ze haar gemaal naar Engeland, en het afscheid viel haar zwaar. Ze had Holland liefgekregen en de Hollanders hadden haar hart gewonnen. Ze vreesde, en haar vrees is bewaarheid, dat het een afscheid voor goed zou zijn. Doch de plicht riep en zij gehoorzaamde. Voortaan leefde ze in Engeland, waar zij in Febr. 1689 aankwam. Slechts één gedachte troostte haar: dat ze haar gemaal zou kunnen begroeten als den bevrijder van Engeland, doch hoe smartelijk was de bijgedachte, dat hij het bevrijd had van haar vader.

Rustige dagen heeft Maria niet meer gehad. In 't volgende jaar deed koning Jacobus met Fransche hulp een inval in Ierland, en Willem moest tegen zijn schoonvader optrekken. Maria nam de regeering waar, onder voortdurenden angst voor het leven van haar gemaal en van haar vader, terwijl een Fransche vloot in het Kanaal gereed lag tot een inval, en terwijl in Londen een oproer dreigde. Want het was er verre af, dat alle Engelschen met de omwenteling tevreden waren. In het begin had

men gejuicht over de „glorious revolution," maar weldra waren er velen, die de zaken toch anders wenschten. Enkelen begeerden Jacobus terug, velen streefden naar een republiek, zooals men in de dagen van Cromwell had gehad; sommigen ook wilden Maria's zuster en haar zoon op den troon. 't Werd een toestand van verwarring, en Maria, die oordeelde, dat vrouwen zich niet moesten afgeven met regeeringszaken, werd geroepen om juist op zulk een moeilijk oogenblik te regeeren. En zulke tijden heeft ze bij herhaling gehad. Willem won den slag aan de Boyne en verdreef zijn schoonvader, maar Frankrijk had den oorlog verklaard en Willem riep Duitschland op om mede Frankrijk tegen te staan en het staatkundig evenwicht van Europa in stand te houden. In België werd die oorlog gevoerd, en Willem was mee vooraan. Maria leed door de afwezigheid van haar gemaal

en daarbij had ze een groot verdriet: ze had geen kind; het huis van Oranje zou met Willem III in de rechte lijn uitsterven. Doch ook dat lijden heeft Maria uit Gods hand aangenomen. En ze heeft ten slotte God gedankt, dat zij door haar kinderloosheid meer los van de wereld werd en meer genegen om al haar troost en al haar blijdschap alleen te zoeken in den verborgen omgang met haar Zaligmaker.

En voorts leefde ze voor anderen. Willem wist te bewerken, dat de verdreven Waldenzen konden terugkeeren naar hun valleien; Maria maakte hun den terugkeer mogelijk door haar finantieele hulp. En zoo deed ze ook in kleinen kring. Zorg voor de slachtoffers van den krijg was toen nog niet algemeen; Maria had gezien hoe de gewonden leden, en het had haar hart gesmart. Daarom heeft Willem haar juist het gedenkteeken gebouwd, dat haar waardig was, het groote hospitaal voor oude en gewonde zeelieden te Greenwich.

Maria heeft het einde van den oorlog niet beleefd. In haar laatste levensjaren was ze lijdende; op het eind van 1694 werd ze door de pokken aangetast, en na enkele dagen ging ze heen, vredig en kalm, wetende in Wien te geloofd had. Willem III, de man voor wien het Roomsche deel van Europa vreesde, was zonder deze vrouw nooit geworden wat hij geweest is. Daarom was zijn smart zoo groot.

A. L.

